

Izbaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznani se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Štv. 33.

V Mariboru 13. avgusta 1868.

Tečaj II.

Prvi slovenski tabor.

Dan 9. avgusta t. l., katerega je bil prvi slovenski tabor v Ljutomeru, je vreden popolnoma, da se zapiše s zlatimi črkami v slovensko zgodovino. Moramo reči, da če ravno smo videli v preteklih 7 letih mnogo prav lepih veselice na Slovenskem, ali take navdušenosti za slovensko stvar, in tako veliko množino zbranih rodoljubov, še dozdej nismo videli. Pa zakaj se jih tudi ne bi zbralo, saj je bil ta shod mnogo bolj imenitna stvar, kakor je bil kakoršna koli druga veselica, ktere smo imeli dozdej! — Prvi slovenski tabor je namreč bil naj vekši korak k boljši naši bodočnosti! — Vsak pravi rodoljub, ki res želi napredek naši stvari, mora biti prepričan, da je to edina pot, po kateri se ljudstvo za narodnost zbudi, po kateri se mu dokažejo njegove potreboče, po kateri se pogovorijo sredstva, ktera peljejo k narodnemu blagostanju; po kateri ljudstvo zezve svoja natorska prava in svoje pravice poprek, ktere mu grejo po Bogu in zakonu; pot, po kateri se ljudstvo pelje do politične zrelosti, pot, po kateri vlada zezve prave želje in potreboče svojih podložnikov v kaki deželi. Velika hvala gre tedaj naj prej onim rodoljubom ki so z velikim trudom in z mnogimi žrtvami napravili ta prvi slovenski tabor, ker so po tem napravili prvo pravo pot k narodnemu blagostanju, hvala tudi gre vsem onim, ki so se pri tem zlo važnem shodu vdeležili, ker so s tem dosti jasno dokazali, da jim je mar za občno blagostanje in da hočejo po mogočnosti k temu pripomoči. — Vsak rodoljub naj dela po svoji mogočnosti za blagostanje naroda in bodemo se v kratkem začeli širiti po celi lepi slovenski deželi! —

Važne resolucije pa, ktere je sprijelo enoglasno više 7000 nasočih ljudi, so bile sledeče:

Tukaj zbrani slovenski narod soglasno izreka; da v §. 19 državnih osnovnih postav ne najde poročstva za ohranitev in gojitev svoje narodnosti, dokler ne bode:

1. Slovenski jezik na slovenskem izključivo uradni jezik in dokler se ne bo v ta namen uradnikom na slovenskem neodlogoma določil obrok, in sicer pol leta, do katerega morajo znati slovensčino v besedi in pismu.

2. Dokler ne bode crkvena vlada na Slovenskem uradovala v slovenskem jeziku in se ne bodo v bogoslovnih predmetih, ktere se do zdaj nemški predavajo, odzdaj slovenski razlagali.

3. Dokler ne bodo ljudske šole čisto slovenske in v srednjih učni jezik slovenski. (Nemški jezik ostane učni predmet.)

4. Dokler se ne združijo Slovenci v zedinjeno Slovensko z narodno pravico.

5. Dokler se ne bode iz deželnega zaklada štajarskega v razmeri števila Slovencev in njihovih prineskov napravili, podpirali in vzdržavali slovenski zavodina pr. slovenske realke gospodarske šole itd.

6. Dokler ne bodo dodane temu paragrafu izvršilne postave in djanske vpeljane in dokler se ne bode posameznim deželam dala večja samoupravna oblast.

To so, kakor smo rekli, od vseh nasočih soglasno sprejete resolucije. Ker vendar zaradi važnosti tega velikega shoda vsak bravec ima pravico zahtevati, da se mu popiše bolj natančno prvi slovenski tabor, hočemo v kratkem popisati vse bolj važne njegove delke.

Že v soboto zvečer se je zbralo lepo število rodoljubov v Ljutomeru, katerih je tako mnogo došlo v čitalnico, da so bile vse sobe polne. Tukaj pri veseli godbi in pevanju narodnih pesem, se je čulo tudi mnogo lepih napitnic, narodu slovenskemu in mnogim njegovim voditeljev (Strossmajerju, Palackiju, Rigerju itd.) Drugo jutro, t. j. 9. t. m. je ob četrtri zgodaj že naznanjalo pokanje možarjev iz brega Kamenščaka, na katerega podnožje se naslanja trg Ljutomer, da je napočil važen dan tabora. Okolo dvanajste opoldne se poda predstojnik ljutomerske čitalnice z nekimi odborniki in rodoljubi na določeno pol ure oddaljeno mesto na Kamenščak, da sprejme tamo pričakane goste, ki so se pripeljali iz Ormuža in ki so došli iz Ljubljane, Maribora, Celja in mnogih drugih krajev. Okolo edne se pripelje prav dolga rajda pričakanih gostov z zastavo in g. dr. Ploj je pozdravi v kratkem in pomljivem govoru, kteremu ravno tako odgovori g. dr. Razlag. Po tem so se vsi skupej podali v trg k občenemu obedu v čitalnični gostilnici. Izmed gostov posebno moramo omeniti deputacijo ljubljanskega „sokola“, katerega je zastopalo deset mož in ki so taki pri obedu nas razveselili z lepim petjem. Okolo treh popoldne še se pripelje dve dolgi rajdi kmetijskih vozov iz Središča in od sv. Tomaža, skorej na vsakem vozu ki so vsi bili z vejami in traki okinčeni, je bila gledati slovenska zastava in vsi so bili z ogromnim „Živio“ klicanjem sprejeti. Ob treh popoldne se vzdigne cela družba in se poda s pevajočimi sokolei na taborišče, ker je bila večina ljudstva že zbrana. Dve godbi na dveh zanje pripravljenih odrih, ste po vrsti igrali in med veselimi godbinimi glasovi zbral se je narod (mnogo kmetov je došlo celo od Koroške meje ali peš ali na vozih) hitro okoli glavnega odra, ker je bila govornišnica, mesto za prvosednika, c. k. komisarja, taborske odbornike in zapisavce. Taborišče je bilo na travniku taki zunaj Ljutomera, ki je s drevjem zasenčen in ki je za to priložnost, tako prikladen bil, da si ni želeli boljšega. —

G. župnik dr. Klemenčič iz Ljutomera stopi prvi na govornišnico in nagovori zbrano množino takole: „Po ustavi, katero je potrdil naš milostljivi cesar Franc Jožef, nam je mogoče in imamo pravico pod milim nebom shajati in posvetovati se kakor so se naši dedi posvetovali, in izrekati svoje misli in želje, da se nam izpolnijo. Približava se trenotek, da se te nam od cesarja podeljene pravice poslužimo in jo izvršimo. Resnobno je, o čemur se imamo pogovarjati, treba nam je torej reda. Da bi pa vse redno bilo treba nam predsednika. Imam čast vam predlagati izvrstnega rodoljuba, slavnega, učenega rojaka, rojenega med vami pri Mali nedelji, g. dr. Razlaga (živio!) za vašega prvosednika. Če je vaša misel, da je g. dr. Razlag vaš prvosednik, izrecite: da! Narod kliče gromovito: „da!“ in „živio Razlag!“

Prvosednik dr. Razlag: „Več kot 1000 let je preteklo, kar se naši očaki niso smeli zbirati pod milim nebom, da bi se posvetovali o občnih rečeh. Zdaj je prišla doba, da sme slov. narod svoje želje izrekati ter jih predlagati presvitlemu cesarju. Porabimo to dobo. Žalostno se je godilo našim očakom, žalostno se godi nam, ali jaz mislim, naj se pa naši deci bolje godi! (Eni kmetje vihte klo-

buke, dolgotrajni živio-klici.) Jaz mislim da bo in mora biti enkrat tako, da bomo mislili — ne samo na sebe, temuč — na svoj rod, da bo eden izmed vas, ki bo drugo suknjo oblekel, kakor jo imate vi, ohranil srce; da bo vsak izobrazil si um, pamet in srce, da bo uradnik, rokodelce, kmet vse, kar bo delal, storil po vednosti in prepričanju — najbolje. Tačas se bo reklo, da je narodna najvišji stopinji omike. — Dali ste meni čast da sem tega posvetovanja prvosednik, za kar se vam srčno zahvaljam. Bolje se vam pa ne morem zahvaliti, kakor če kar ima naloženo prvosednik, dober red obdržim; in zato vas prosim, da me ubogate v vseh rečeh! (Kmetje: bomo, bomo!) Potrebno je da samo eden govori, da ne bo nobeden segal v besedo, da bo le tisti govoril, kteremu bom besedo dal. Besedo bom vsakemu dal, kdor se je zglašil. — Dalje je treba da se mir zdrži, da mirno poslušate, kajti mislimo, da smo pametni možje v posvet zbrani. Tako so ravnali stari Grki in Rimljani in oni so imeli pamet in srce na pravem mestu. Pogovarjali se bomo o postavi, ki zagotavlja vsem narodom enake pravice, o §. 19. novih temeljnih postav. Treba da vam ta §. berem. (Prvosednik bere §. 19.) Ta postava je imenitna za nas. Zato so ljutomerski rodoljubi sklenoli, da se posvetujemo o njej. Še enkrat vas prosim, da mirno poslušate. — Prvo besedo dam g. Kukovcu. (Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Vsak delavec naj misli na svoje delo.

(Dalje.)

Da se pravo zadene je treba prav misliti, prevdarjati in spoznati razne trse; po tem rožge močne in slabe, visoko in nizoko rastoče; dalje moč zemlje, iz ktere trs živež vleče, poznati itd. V obče že trs sam ovadi, kakošnega gospodarja da je, in to na prvi pogled vajenega, bistrega vinorejca. Za to je kaj koristno, da se dobro oskrbljen vinograd pogleda, in kar se dobrega zapazi, doma vpeljuje. Inače tudi koristi na posameznih trsih poskušnje delati, da se sam prepriča, kakošni razloček je med staro navado ali trmo in novim, umnejim ravnanjem ali oskrbovanjem itd.

Dokler ne boš mislil, in vzroka vedel, zakaj se to ali uno delo tako, uno drugače opravlja, ne boš naprej prišel: stroj je stroj. —

O ti priložnosti še to omenim. Že več let se govori in toži, da grozdje boleha ali splensni in trde jagode popokajo, da ni za nič. Tako sem že letos v Negovi pred 4 tedni videl po grajskih vinogradih na nekterih trsih boleno grozdje s plesnino, nektero je bilo že iz daleč poznati, ker je bolj temno, črno bilo, tudi spokane jagode ima; iz takega grozdja ne bo nič. Sploh sem pa le na starih, ali sicer slabih trsih boleno grozdje našel in zapazil, ki so v obče slabo oskrbljeni, ne dostojno okopani, očedeni, pognojeni ali pogrobančeni, in toraj klaverno rasti morajo, nimajo dovolj primerneživeža.

Tudi v mojih vinogradih sem tu pa tam izjemama našel v prejšnjih letih boleno grozdje. Ali tudi le na bolj slabih trsih, ki niso dobili zadostne gnojne pomoči. Tako je lani en trs z bikom ali loenom bil videti v kupljenem vinogradu, ki je imel boleno grozdje. Pa že od daleč je očital, da s svojim stališčem ni zadovoljen; zakaj bil je star, visok in prav plitvo v zemlji, in ta še je bila trda, pusta ilovca brez rodovitnosti, da je toraj borni trsek moral hirati, ker se kupljeni gorici ni moglo na enkrat postreči. Tudi pri steni kot brajde razpeljane trte, so naj večkrat imele boleno grozdje; včas je na pol dozorelo, včas pa že trdo popokalo, po tem se je posušilo in ni bilo za nič, razun za gnoj. Že večkrat sem zankazal vinarju: te 4 trse mi odkoplj in pognoji z dobro parstenino, ali z dodelanim gnojem, kakor ga imaš na gnojišču, in mu primešaj trsinega pepela. Saj veš, da si vsaka rastlina s svojimi odpadki naj bolj gnoji, kakor to vidiš po gozdih, ter pristavim: Ti trsi že od leta 1843 ni so bili pognojeni; — Takrat so rajni oče to hišo stavili, in potem te trse vsadili. Letos jim je vinar pognojl, kakor sem rekel, in hvala Bogu, vsi so še zdravi, prav temnega čvrstega odrastka z obilnim grozdem, ktero je poprej že tačas boleno bilo med tem da na zračnih, drugih brajdah, ni nikoli bilo bolenega grozdja videti, ker se je trsom vsako leto zemlja vzrahljevala in več krat gnojilo. To me je toraj napotilo, da

tudi pod kapom pri steni raztočim trsom pognojiti velim, in ni brez vspeha, kakor se nadjam.

Tako gre tedaj povsod misliti, da bo delo venec delavcu spletalo, ga hvalilo, čistilo in veselilo.

Tudi ženske si naj svoje nežne možgane nekoliko več belijo, kakor se to navadno godi, da ne bodo iz gole, slepe šege svoja pobišna opravila zvrševale, na primer o kuharji;

Po letu ljudje večidel od zelenjave živijo, kakor, solate, vohrata, kapusa, zelja, špinate, roninega perja, krastavcev ali murk itd. Nektere ženske pomečejo o trebenju ali snazenju zelišč vse vkup, ne pogledajo ali so uši, črvi, gosenice, polži, mravlje, ščurki, stonoge, muhe ali kaki drugi bauceki ali kukci med perjem ali v jedi — jim je zadosti, da so korenine z blatom odstranile, ter pravijo: saj je za nas dobro! — Ni res, še celo škodljivo in nevarno je tako nesnago vzmes kuhati, da po tem ni zadosti „ulriha“, to je, kože ..., ampak še marsikteri zbolí. (Konec prihodnjič.)

O sajenju murev.

Če človek našo lepo štirsko-slovensko zemljo prehodi, posebno mursko in dravsko polje, in vidi, da še zelo mnogo rodovite zemlje ni prav obdelano, in da še se mnogo stotin te dodre zemlje rabi samo za pašnike, na kterih živina po letu od same velike vročine skorej konec jemlje, ker se skoraj na nobenem ne nahajajo drevesa, pod kterimi bi si v senci nekoliko ohladila, počinola in okrepila; če nadalje premislimo, kako velik dobiček prinašajo mnogim gospodarjem v drugih deželah murve, od kterih listja se redijo svilni črviči, ki pri nas posebno dobro napredujejo; če vse to, pravim, dobro premislimo, se res moramo čuditi, da so še dozdej v našem kraju, samo redki gospodarji murvina drevesa zasadili in svilorejo vpeljali. — Tisoč in tisoč lepih murev bi lahko stalo na naših lepih in velikih pašnikih, ki bi po letu davale vgodne sence živini in ki bi redile svilne črvice, kteri prinašajo gospodarjem po kratkem in celo malem trudu zelo velik dobiček.

Res sicer je, da se mlade zlahtne murve pri nas za velik denar težko dobijo, ali temu se celo lahko v okom dojde, če si gospodarji sami napravijo murvine drevesnice, da si namreč posejejo seme zlahtnih murev, s kterimi pa se mora ravnati tako-le: Prav zrelega sadja zlahtnih murev se dene v skledo, tamo se razmečka in prilije se mu vode, voda se mora tako dolgo priljavati in odljavati, dokler seme ni celo čisto; kar gor splava se odstrani, ono pa, ki je na dnu, se dene na popir in se v senčnem mestu posuši. Seme se hrani do velikega travna, tedaj pa se mora seme deti v soljeno vodo in 48 ur močiti; tako namočeno seme se poseje v posodo, v kateri se nahaja samo pesek, da se tamo scimi. Za 2—3 dni, kečar se pokažejo že rumene očke se seme poseje v dobro obdelano zemljo za četrt palca globoko, kder se mora z desko dobro zapokati, pokrije se greda po tem s zelenimi vejami, da mu suša ne škodi če pa je zelo sušno, se mora z vodo zaljivati. Če mlade murvice imajo 4 peresa, se veje mora odstraniti in plevel izpleti; sploh se mora plevel marljivo izpletati. Leta stare murvice se zasadijo. Na noge tedaj slov. gospodarji, sadite murve in vpelajte koristno sadjorejo.

V Ilijaševcih fare sv. Križa pri Ljutomeru.

J. Kralj, kmet.

Slamničarstvo na Laškem.

Ta obrtniška betva še ni tako stara na Laškem; še le začetka našega stoletja so začeli v Florenciji prve tenke slamnike delati. Jihovo izvaževanje se še le šteje od leta 1825 sem. Od tega časa pa se je ta obrtniška betva tako krepko razvila, da je izvoznja slamnikov 12—13 milijonov frankov vredna. Lep izgled našim slovenskim slamničarjem na Kranjskem!

Koliko Avstrija sladkorja pridela in porabi.

Leta 1866/67 se je od 23,761.263 dunajskih centov davke plačal, leta prej od 15,853.527 centov. Tovaren ali fabrik na sladkor ali sladkornic je 126 bilo, od kterih jih je 140 delavnih bilo, naj več jih je na Českem in Moravskem. Poraba sladkorja je iznašala za človeka v spodnjem Avstrijskem 14 liber, na Solnograškem in gornjem Avstrijskem 6 liber, na Šleskem 4½ liber, na Českem 4½ liber, na Štirskem 4½ liber, na Koroškem in Kranjskem 3 libre, na Ogerskem, v Galiciji, Sedmograškem 2 libri, na Hrvaškem, Dalmatinskem in Slavonskem 1—1½ libre. Izvoznja je iznašala ½ milijona dunajskih centov.